

การพัฒนาารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องประชาคมอาเซียน สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

The Development of a Self-Access Learning Center on ASEAN Community for Prathom Suksa Students

วาสนา ทวีกุลทรัพย์

Wasana Taweekulasap

รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่องนี้ คือ (1) เพื่อพัฒนาารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องประชาคมอาเซียน สำหรับนักเรียนประถมศึกษา และ (2) เพื่อทดลองใช้ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องประชาคมอาเซียน สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

การดำเนินการวิจัยมี 2 ระยะ ระยะแรก พัฒนาารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง มีขั้นตอนดังนี้ (1) ศึกษาให้ได้องค์ความรู้ในเรื่องศูนย์การเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และประชาคมอาเซียน (2) สอบถามความต้องการของครูและนักเรียนประถมศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูประถมศึกษา จำนวน 168 คน และนักเรียนประถมศึกษา จำนวน 216 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 384 คน ในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ปีการศึกษา 2557 ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถามความต้องการครูและนักเรียนประถมศึกษาเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ประชาคมอาเซียน (3) พัฒนารอบแนวคิดของรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง (4) สันทนาการความเห็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เกี่ยวกับกรอบแนวคิดของรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง (5) พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (6) ตรวจสอบและรับรองรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน และ (7) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ระยะที่สอง ทดลองใช้รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ โดย (1) ผลิตชุดความรู้ เรื่อง ประชาคมอาเซียน ซึ่งมี 6 ชุดความรู้ จำนวน 19 เรื่องย่อย และ (2) ดำเนินการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ เรื่อง ประชาคมอาเซียน และดำเนินการใช้ศูนย์ดังกล่าวกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ระดับชั้นละ 30 คน รวมจำนวน 90 คน ที่โรงเรียนวัดผาสุกมณีจักร จังหวัดนนทบุรี นักเรียนได้มาใช้บริการศูนย์การเรียนรู้และเรียนจากชุดความรู้ เครื่องมือในการวิจัยคือ ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องประชาคมอาเซียน ชุดความรู้ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ประชาคมอาเซียน มี (1) องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองประกอบด้วย ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมาย บทบาทและหน้าที่ เป้าหมาย โครงสร้างการบริหารบุคลากรในศูนย์ ชุดความรู้เรื่องประชาคมอาเซียน วิธีการและขั้นตอนการเรียนรู้ในศูนย์ การจัดสภาพแวดล้อมใน

ศูนย์ การประเมินและติดตามการเรียนในศูนย์ สถานที่ของศูนย์ และงบประมาณ และ (2) ขั้นตอนของการดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองมี 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กำหนดอุดมการณ์ของศูนย์ ขั้นที่ 2 กำหนดการบริหารและการจัดการของศูนย์ ขั้นที่ 3 กำหนดวิธีการและขั้นตอนการเรียนของศูนย์ ขั้นที่ 4 ผลิตชุดความรู้ ขั้นที่ 5 กำหนดแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมในศูนย์ ขั้นที่ 6 ดำเนินการเรียนในศูนย์ และขั้นที่ 7 ประเมินและติดตามการเรียนของนักเรียนในศูนย์ โดยภาพรวมผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินคุณภาพโดยตรวจสอบและรับรองว่าศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ประชาคมอาเซียน มีคุณภาพอยู่ในระดับดี

2. การทดลองใช้ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องประชาคมอาเซียน พบว่า (1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 มีความรู้ในเรื่อง ประชาคมอาเซียนหลังจากมาเรียนที่ศูนย์การเรียนรู้สูงกว่าก่อนมาเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (2) นักเรียนมีความพึงพอใจโดยภาพรวมเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ศูนย์การเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเอง ประชาคมอาเซียน

Abstract

The objectives of this study are two-folds: (1) To develop a self-access learning center (SALC) model on ASEAN community for Prathom Suksa students; and (2) To tryout the proposed SALC model on ASEAN community for Prathom Suksa students.

This research and development study (R&D) was conducted in two phases: **The first phase** is the development of the SALC model consisting seven steps: (1) review of literature and documents related to the development self-access learning center model; and (2) survey the needs of teachers and students for the SALC model on ASEAN community for Prathom Suksa students. The samples, obtained by a simple random technique, comprised 168 primary school teachers, and 216 primary school students making 384 in total. These teachers and students were from primary schools in Bangkok Education Service Areas and vicinity in the academic year 2014. The research instruments were questionnaires on the needs of primary teachers and the needs of primary students for the SALC Model on ASEAN Community for Prathom Suksa Students; (3) develop the conceptual framework for the SALC model; (4) review the conceptual framework for the SALC model by nine experts; (5) develop the prototype of the SALC model; (6) verify the proposed prototype of the SALC model by three senior experts; and (7) revise and modify the SALC model based on the senior experts' suggestions, and submit the final report of the SALC model. **The second phase** is the tryout of the SALC model through three steps: (1) develop six SALC packages with 19 topics on ASEAN community; (2) set up a SALC at Wat Pasuk Maneejakra School in Pakkred District of Nonthaburi Province, and (3) provide SALC services using the six SALC packages on ASEAN community with Prathom Suksa 4, 5, and 6 with 30 students in each class. The total 90 students obtained the services from the SALC and studied the six SALC packages on ASEAN community with 19 ASEAN topics. The

research tools for the second phase comprised the SALC, the SALC packages, pretest/posttest, and a questionnaire on the students' satisfaction. The data were analyzed using the frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and content analysis.

Major findings:

1) Concerning the SALC model, the model consisted of the following components: mission statement (philosophy, vision, commitments), roles and functions, goals, administrative structure, personnel, instructional packages on ASEAN community, approaches and SALC learning steps, evaluation and follow-ups, SALC venue, and budget; Concerning working procedures of the SALC, seven steps were designed, i.e. Step I: define Ideology of the SALC; Step II: set up the center administrative procedures; Step III: set up the learning procedures; Step IV: develop the knowledge packages; Step V: propose guidelines for designing SALC environment; Step VI: conduct SALC instruction; and Step VII: evaluate and follow-up of students' learning. The SALC model was verified by senior experts, and in general, they rated the quality of the SALC model at the good level.

2) Concerning the implementation of the SALC packages, it was found that after learning with the SALC packages, Prathom Suksa 4, 5, and 6 students' knowledge on ASEAN community was higher than before learning at the .05 level of statistical significance; and overall, students' had the highest satisfaction on learning with the SALC packages.

Keywords: Learning center, Self access learning, ASEAN Community

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปี พ.ศ. 2510 ได้มีการก่อตั้งอาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญในการก่อตั้งอาเซียนซึ่งได้ระบุไว้ในปฏิญญาอาเซียน คือ (1) ส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือกันและกัน ในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีวิทยาศาสตร์ และการบริหาร (2) ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงส่วนภูมิภาค (3) เสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ พัฒนาทางวัฒนธรรมในภูมิภาค (4) ส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี (5) ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในรูปของการฝึกอบรมและการวิจัยและส่งเสริมการศึกษาด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (6) เพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตรและอุตสาหกรรม การขยายการค้า ตลอดจนการปรับปรุงการขนส่งและการคมนาคม และ (7) เสริมสร้างความร่วมมืออาเซียนกับประเทศภายนอก องค์การความร่วมมือแห่งภูมิภาคอื่นๆ และองค์การระหว่างประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, น.53) และได้มีการประชุมสุดยอดอาเซียนและมีความตกลงกันให้เร่งรัดจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้แล้วเสร็จเร็วขึ้นอีก 5 ปี คือ ภายในปี 2558 ซึ่งจะมีการรับรองร่างกฎบัตรอาเซียน ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีการเตรียมการในการพัฒนาคนไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การพัฒนาการด้านคุณภาพการศึกษาของประเทศเป็นไปอย่างช้า จนทำให้ไม่ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก อาจทำให้เสียโอกาสในการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรที่มีค่าที่สุดของประเทศ ส่งผลให้ประเทศไทยเสียเปรียบประเทศสมาชิกอาเซียนเมื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2555, น.9)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดยุทธศาสตร์ในปี พ.ศ. 2555 – 2558 คือ นักเรียน ครูและสถานศึกษาต้องได้รับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โรงเรียนทั่วไปให้ดำเนินการดังนี้ (1) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักเกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (2) จัดบรรยากาศการเรียนรู้และจัดมุมอาเซียน หรือตั้งศูนย์อาเซียนศึกษา เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน (3) จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนสู่ประชาคมอาเซียนภายใน โรงเรียนและภายนอกโรงเรียน (4) จัดทำหรือจัดหาสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน (5) จัดงานอาเซียนเด่น สัปดาห์อาเซียน หรือกิจกรรมค่ายวิชาการเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และ (6) ประชาสัมพันธ์กับประเทศสมาชิกอาเซียน 9 ประเทศ ตามความพร้อมของโรงเรียนแต่ละแห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2555, น.11-17)

จากการดำเนินงานของโรงเรียนทั่วไปในเรื่องอาเซียน พบว่า การจัดบรรยากาศการเรียนรู้และจัดมุมอาเซียนหรือตั้งศูนย์อาเซียนศึกษา เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน โรงเรียนบางโรงเรียนยังไม่สามารถดำเนินการจัดตั้งศูนย์อาเซียนเพราะยังขาดรูปแบบของศูนย์อาเซียนศึกษาที่ชัดเจน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, 2555)

ศูนย์อาเซียนศึกษาจึงเป็นแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งอาจจัดในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องประชาคมอาเซียน ซึ่งมีความสำคัญต่อนักเรียน คือ (1) ช่วยให้นักเรียนได้พึ่งพาตนเอง เปิดโอกาสได้เรียนด้วยตนเองได้ตลอดเวลาตามความสนใจ ความพร้อม และความสะดวกของนักเรียนแต่ละคน เป็นการเรียนรู้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล (2) ช่วยกระตุ้นความสนใจนักเรียนให้มีความสนใจในเรื่องการเป็นประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะสื่อและ

กิจกรรมที่ใช้ในศูนย์การเรียนรู้ (3) ช่วยให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างนักเรียนด้วยกันในศูนย์การเรียนรู้ และ (4) ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะพึงประสงค์ เป็นเยาวชนในอาเซียน

ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ประชาคมอาเซียนควรได้ดำเนินการจัดตั้งขึ้นเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจกับนักเรียนประถมศึกษาเป็นลำดับแรก การปลูกฝังให้นักเรียนชั้นประถมมีส่วนร่วมในการเป็นประชาคมอาเซียนมีความสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะในวัยนี้มีความอยากรู้อยากเห็น ต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม และต้องการความสำเร็จ การให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เป็นการเสริมสร้างพัฒนาการทางสติปัญญาได้ทางหนึ่ง

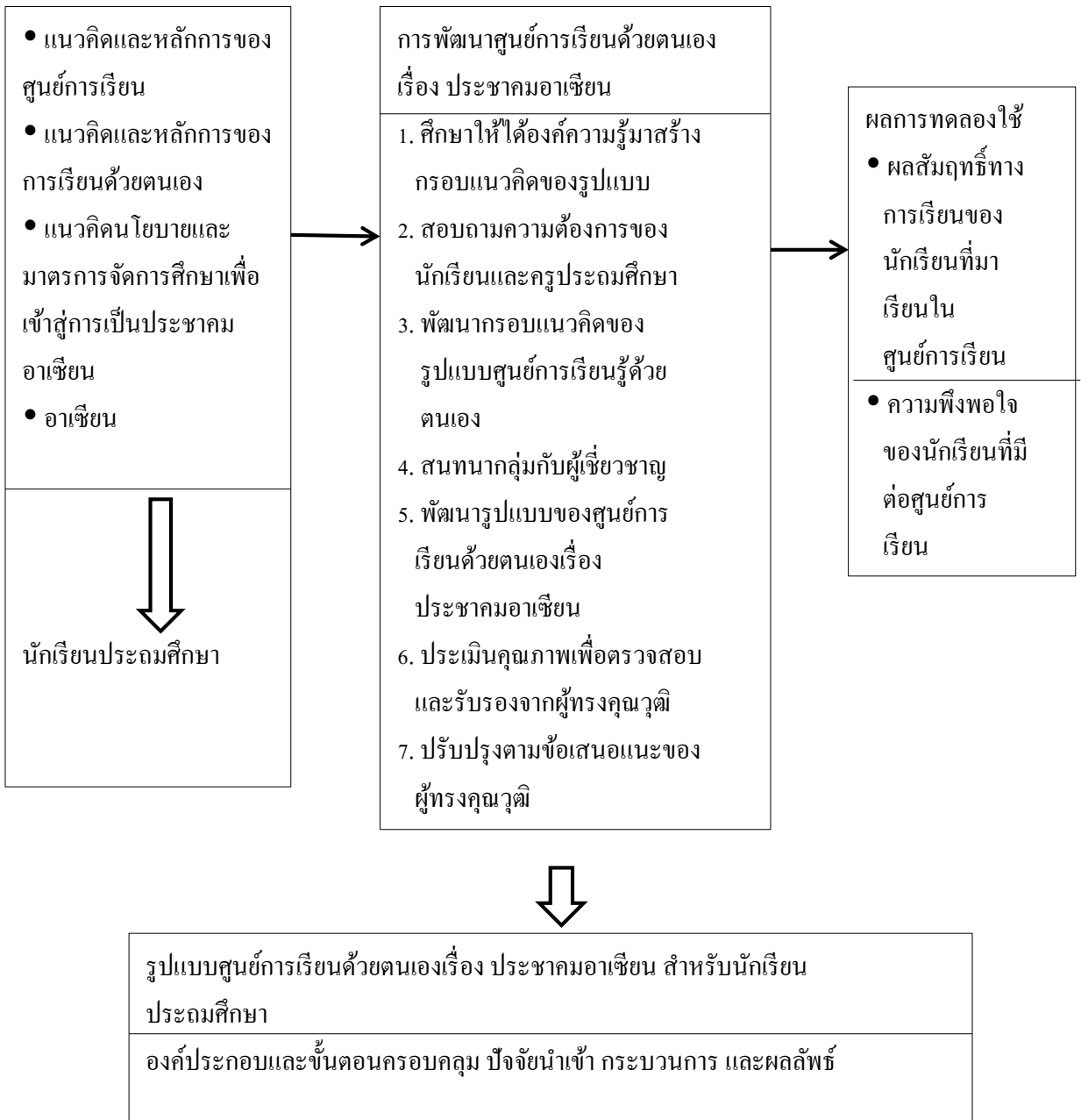
การพัฒนาารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ประชาคมอาเซียน เป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นประชาคมอาเซียน และที่สำคัญนักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสะดวกและความสนใจ ได้ตลอดเวลา และนักเรียนสามารถศึกษาในศูนย์การเรียนรู้ดังกล่าวได้ซ้ำแล้วซ้ำเล่า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ประชาคมอาเซียน สำหรับนักเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อทดลองใช้ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ประชาคมอาเซียน สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ประชาคมอาเซียน สำหรับนักเรียนประถมศึกษาได้ศึกษาแนวคิดและหลักการของศูนย์การเรียนรู้ แนวคิดและหลักการของการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดนโยบายและมาตรการการจัดการศึกษาเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้ได้องค์ความรู้ในการพัฒนาารูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ที่ประกอบด้วย องค์ประกอบและขั้นตอนของศูนย์การเรียนรู้ที่ส่งผลให้นักเรียนประถมศึกษาที่มาเรียนในศูนย์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของศูนย์การเรียนรู้

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ประชาคมอาเซียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ประชาคมอาเซียน อยู่ในระดับมากที่สุด

ขอบเขตของการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านประชากร** ประชากรที่ใช้ในการวิจัยมี 3 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาและครูประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อศึกษาความต้องการศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องประชาคมอาเซียน กลุ่มที่สอง คือ ผู้เชี่ยวชาญเพื่อการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับกรอบแนวคิดของรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ประชาคมอาเซียน และกลุ่มที่สาม คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. **ขอบเขตด้านเนื้อหาสาระ** เนื้อหาสาระที่ใช้ในการวิจัยใน เรื่อง ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย (1) แนวคิดเกี่ยวกับอาเซียน (2) การเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจของประเทศในอาเซียน (3) สังคม วัฒนธรรม ศิลปะ และสถานที่สำคัญและแหล่งท่องเที่ยวของประเทศในอาเซียน (4) ประชาคมอาเซียน (5) ประเทศไทยกับประชาคมอาเซียน และ (6) อาเซียนกับความสัมพันธ์กับประเทศ กลุ่มประเทศ และองค์กรต่างๆ

3. **ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม** ตัวแปรต้น หมายถึง ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ประชาคมอาเซียน ตัวแปรตาม หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียน

4. **ระยะเวลาในการวิจัย** เดือนเมษายน ถึงเดือนธันวาคม 2557

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1) **ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องประชาคมอาเซียน** มี 3 กลุ่ม ดังนี้คือ (1) กลุ่มแรก เพื่อศึกษาความต้องการของรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ประชากร คือ นักเรียนและครูประถมศึกษาโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 248,900 คน จำแนกเป็นครูสอนประถมศึกษาจำนวน 27,920 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาจำนวน 220,980 คน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนและครูประถมศึกษาโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปีการศึกษา 2557 จำนวน 384 คน (ขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครสซิมอร์แกน) ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จำแนกเป็นครูประถมศึกษาจำนวน 168 คน เป็นนักเรียนประถมศึกษาจำนวน 216 คน (2) กลุ่มที่สอง เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านอาเซียนศึกษา จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนระดับประถมศึกษาจำนวน 3 คน และ (3) กลุ่มที่สาม เพื่อประเมินคุณภาพตรวจสอบและรับรองศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ประชากร คือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีการศึกษา

2) **ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ประชาคมอาเซียน** ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 โรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 30 คน ปีที่ 5 จำนวน 30 คน และปีที่ 6 จำนวน 30 คน จำนวน 90 คน ที่เรียนในปีการศึกษา 2557 โรงเรียนวัดผาสุกมณีจักร จังหวัดนนทบุรี ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

2. เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย

1) เครื่องมือในการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องประชาคมอาเซียน ได้แก่

(1) แบบสอบถามความต้องการเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องประชาคมอาเซียน แบบสอบถามความต้องการมีจำนวน 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 สำหรับครูประถมศึกษา มีจำนวน 6 ตอน และฉบับที่ 2 สำหรับนักเรียนประถมศึกษา มีจำนวน 4 ตอน ที่สอบถามเกี่ยวกับเหตุผลของความต้องการศูนย์ อุดมการณ์ของศูนย์ การจัดการและการบริหาร ชุดความรู้และการเรียนการสอนในศูนย์ การจัดสภาพแวดล้อม และการประเมินการเรียนในศูนย์ แบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับ เป็นแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ และแบบเขียนตอบ (2) แบบสนทนากลุ่มหรือแนวคำถามเพื่อการสัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ มีลักษณะเป็นแบบเขียนตอบและให้เลือกตอบ โดยมีข้อคำถามให้อภิปราย (3) แบบประเมินคุณภาพเกี่ยวกับรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องประชาคมอาเซียน ลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง และควรปรับปรุง (4) ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องประชาคมอาเซียน มีขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้ ขั้นที่ 1 ศึกษาให้ได้องค์ความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ การเรียนด้วยตนเอง และอาเซียน ขั้นที่ 2 สอบถามความต้องการของครูและนักเรียนประถมศึกษา ขั้นที่ 3 พัฒนารอบแนวคิดของศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ขั้นที่ 4 การสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกรอบแนวคิดของรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ขั้นที่ 5 พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองหลังจากปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ขั้นที่ 6 ตรวจสอบและรับรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และขั้นที่ 7 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2) เครื่องมือในการวิจัยเพื่อทดลองใช้รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องประชาคมอาเซียน

หลังจากผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบและรับรองศูนย์การเรียนรู้ และได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างชุดความรู้ เรื่องประชาคมอาเซียนมี 6 ชุดความรู้ ในแต่ละชุดความรู้มีแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 15 ข้อ และแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 15 ข้อ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นแบบทดสอบคู่ขนานกัน ได้นำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ระดับชั้นละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน ที่โรงเรียนในจังหวัดนนทบุรีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณสมบัติเหมือนกับกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าความยากง่ายของแบบทดสอบอยู่ระหว่าง 0.40-0.77 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.37-0.88 ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.81 ขึ้นไป และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องประชาคมอาเซียน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า และแบบเขียนตอบ เครื่องมือในการวิจัยทุกประเภทได้ผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิและทดลองใช้ก่อนใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ระยะ คือ ระยะแรกการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ก่อนทดลอง (1) การเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยได้ส่งและรับแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์ได้ส่งแบบสอบถามจำนวน 168 ฉบับ ได้รับกลับคืน 159 ฉบับ เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 94.46 และแบบสอบถามนักเรียนจำนวน 216 ฉบับ ได้รับกลับคืน 186 ฉบับ เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 86.11 (2) การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณากรอบแนวคิดของรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง มีขั้นตอนดังนี้ ติดต่อกับ

ส่งจดหมายเชิญพร้อมกรอบแนวคิดของรูปแบบดังกล่าว และจัดสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และ (3) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินคุณภาพด้วยการตรวจสอบและรับรองศูนย์การเรียนรู้ โดยส่งไปและรับกลับทางไปรษณีย์ จำนวน 3 ฉบับ ได้รับกลับคืนฉบับสมบูรณ์คิดเป็นร้อยละ 100 และระยะที่สองการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดลองใช้ศูนย์การเรียนรู้ มีดังนี้คือ ดำเนินการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เรื่องประชาคมอาเซียน จากนั้นดำเนินการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมตามศูนย์การเรียนรู้ ผลิตชุดความรู้ เตรียมบุคลากรประจำศูนย์ การดำเนินการทดลองใช้ศูนย์การเรียนรู้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน ปีที่ 5 จำนวน 30 คน และปีที่ 6 จำนวน 30 คน โดยให้นักเรียนเข้ามาใช้บริการจำนวน 2 สัปดาห์ ในการใช้ชุดความรู้ซึ่งอยู่ในศูนย์ดำเนินการมีดังนี้ คือ ขั้นที่ 1 นักเรียนลงทะเบียนเรียน ขั้นที่ 2 ครูประจำศูนย์การเรียนรู้มาเยี่ยมชม และแนะนำการให้บริการของศูนย์ ขั้นที่ 3 นักเรียนเลือกชุดความรู้ ขั้นที่ 4 ทำแบบประเมินตนเองก่อนเรียน ขั้นที่ 5 ศึกษาเนื้อหาสาระในชุดความรู้ ขั้นที่ 6 ทำกิจกรรมในแบบฝึกปฏิบัติ และขั้นที่ 7 ทำแบบประเมินตนเองหลังเรียน เมื่อนักเรียนเรียนทำครบทั้ง 6 ชุดความรู้ จะพบครูประจำศูนย์การเรียนรู้ เพื่อทำแบบสอบถามความพึงพอใจการให้บริการของศูนย์ ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบในแบบฝึกปฏิบัติทั้งแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจจำนวน 90 ฉบับ เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วนทั้ง 90 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยการพัฒนา รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียน สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

1.1 ผลการวิจัยความต้องการของครูประถมศึกษาเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียน สรุปผลการวิจัย ดังนี้

- 1) ครูประถมศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ส่วนใหญ่จะสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประสบการณ์ในการสอน 15-20 ปี
- 2) ระดับความต้องการของครูเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการเป็นประชาคมอาเซียน และระดับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ของครูในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองมีอยู่ในระดับมาก
- 3) ความต้องการของครูด้านอุดมการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า (1) ปรัชญาของศูนย์มุ่งไฟ้เรียนรู้สู่อาเซียน (2) วิสัยทัศน์ คือ การเรียนในศูนย์โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศผ่านคอมพิวเตอร์แบบเสมือนจริง (3) นโยบายและจุดมุ่งหมายของศูนย์ พบว่า ทุกรายการมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป อยู่ในลำดับที่ 1 ด้านนโยบายของศูนย์ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมในเรื่องประชาคมอาเซียนในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่วนจุดมุ่งหมายของศูนย์คือ มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนมีลักษณะสำคัญในการดำเนินชีวิตในประชาคมอาเซียน
- 4) ความต้องการด้านการบริหารจัดการและการจัดการของศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า (1) โครงสร้างการบริหารของศูนย์ทุกรายการมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 90 ขึ้นไป โดยเฉพาะลำดับที่ 1 คือ ฝ่ายพัฒนาความรู้และให้บริการศูนย์การเรียนรู้ และ (2) บุคลากรและคุณสมบัติของบุคลากรในศูนย์ทุกรายการมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป อยู่ใน

ลำดับที่ 1 คือ บุคลากรในศูนย์ควรเป็นครู และคุณสมบัติของบุคลากรในศูนย์ควรมีความรู้และประสบการณ์และทักษะความชำนาญในการผลิตสื่อหรือด้านศิลปะ

5) ความต้องการชุดความรู้และการเรียนในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า ทุกรายการมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 90 ขึ้นไป อยู่ในลำดับที่ 1 คือ ชุดความรู้เรื่องที่ 2 การเมืองการปกครองและเศรษฐกิจของประเทศในอาเซียน ส่วนเรื่องย่อยในแต่ละชุดความรู้ทุกรายการมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป คือ (1) ชุดความรู้เรื่องที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับอาเซียน เรื่องย่อยอยู่ในลำดับที่ 1 สัญลักษณ์ คำขวัญ และเพลงประจำอาเซียน (2) ชุดความรู้เรื่องที่ 2 การเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจของประเทศในอาเซียน เรื่องย่อยอยู่ในลำดับที่ 1 การเมืองในประเทศอาเซียน (3) ชุดความรู้เรื่องที่ 3 ประชาคมอาเซียน เรื่องย่อยอยู่ในลำดับที่ 1 สังคมของประเทศในอาเซียน (4) ชุดความรู้เรื่องที่ 4 ประชาคมอาเซียน เรื่องย่อยอยู่ในลำดับที่ 1 เสถียรภาพประชาคมอาเซียน (5) ชุดความรู้เรื่องที่ 5 ก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เรื่องย่อยอยู่ในลำดับที่ 1 ประเทศไทยจะได้รับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

นอกจากนี้ยังพบว่า (1) วิธีการเรียนในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ทุกรายการมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป อยู่ในลำดับที่ 1 คือ การเรียนแบบเผชิญหน้าโดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (2) ขั้นตอนการเรียนในศูนย์ควรต้องการทั้ง 7 ขั้นตอน (3) การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนเกี่ยวกับการจัดมุมความรู้ในศูนย์ พบว่า ทุกรายการมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป อยู่ในลำดับที่ 1 คือ มุมทดสอบความรู้ และ (4) การประเมินการเรียนของนักเรียนในศูนย์พบว่า ทุกรายการมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป อยู่ในลำดับที่ 1 คือ ประเมินครบทั้ง 3 ประเภท คือ ประเมินก่อนเรียน ประเมินระหว่างเรียน และประเมินหลังเรียน

1.2 ผลการวิจัยความต้องการของนักเรียนประถมศึกษาเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องประชาคมอาเซียน สรุปผลการวิจัยดังนี้

1) นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 13 ปี อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2) ระดับความต้องการศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียน อยู่ในระดับมากที่สุด เหตุผลของความต้อองการของนักเรียนทุกรายการมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป อยู่ในลำดับที่ 1 คือ ศูนย์การเรียนรู้จะเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนของนักเรียนได้

3) ความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับชุดความรู้ในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า ทุกรายการมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป อยู่ในลำดับที่ 1 ชุดความรู้เรื่องที่ 3 สังคม วัฒนธรรม ศิลปะ สถานที่สำคัญและแหล่งท่องเที่ยวของประเทศในอาเซียน ส่วนเรื่องย่อยในแต่ละชุดความรู้ที่มีค่าตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป อยู่ในลำดับที่ 1 เรื่องย่อยในชุดความรู้เรื่องที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับอาเซียน คือ ลักษณะของประเทศเพื่อนบ้าน ชุดความรู้เรื่องที่ 2 การเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจของประเทศในอาเซียน เรื่องย่อยคือเศรษฐกิจของประเทศในอาเซียน ชุดความรู้เรื่องที่ 3 สังคม วัฒนธรรม ศิลปะ สถานที่สำคัญและแหล่งท่องเที่ยวของประเทศในอาเซียน เรื่องย่อยคือ สถานที่สำคัญและแหล่งท่องเที่ยวของประเทศในอาเซียน ชุดความรู้เรื่องที่ 4 ประชาคมอาเซียน เรื่องย่อยคือ วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของประชาคมอาเซียน ชุดความรู้เรื่องที่ 5 ก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เรื่องย่อยคือ ประเทศไทยจะได้รับการเป็นประชาคมอาเซียนการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

นอกจากนี้ ยังพบว่า (1) วิธีการเรียนในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า ทุกรายการมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป อยู่ในลำดับที่ 1 เรียนแบบเผชิญหน้า (2) ขั้นตอนการเรียนในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า นักเรียนต้องการทั้ง 7 ขั้นตอนมากที่สุด และ (3) มุมในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า ทุกรายการมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป อยู่ในลำดับที่ 1 มุมเสริมเติมเต็มศูนย์การเรียนรู้

1.3 ผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับกรอบแนวคิดของรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียน

ผลการสนทนากลุ่มตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 9 คน มีความเห็นว่า กรอบแนวคิดของรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียนอยู่ในระดับดี มีความคิดเห็นเหมือนกันว่ามีความชัดเจน มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้

1.4 รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียน

ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในระดับดี มีความสมบูรณ์ และสามารถนำไปใช้ได้

รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียน ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย องค์ประกอบและขั้นตอน ดังนี้

1) องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ครอบคลุม (1) ปรัชญาของศูนย์ (2) วิสัยทัศน์ของศูนย์ (3) นโยบายของศูนย์ (4) พันธกิจของศูนย์ (5) จุดมุ่งหมายของศูนย์ (6) เป้าหมายของศูนย์ (7) โครงสร้างการบริหารของศูนย์ (8) บุคลากรในศูนย์ (9) ชุดความรู้เรื่อง ประชาคมอาเซียน (10) วิธีการและขั้นตอนการเรียนในศูนย์ (11) การจัดสภาพแวดล้อมในศูนย์ (12) การประเมินและติดตามนักเรียนในศูนย์ (13) สถานที่ดำเนินงานของศูนย์ และ (14) งบประมาณของศูนย์

2) ขั้นตอนของการดำเนินการจัดการศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียน มีดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดอุดมการณ์ของศูนย์

ขั้นที่ 2 กำหนดการบริหารและการจัดการของศูนย์

ขั้นที่ 3 กำหนดวิธีการและขั้นตอนการเรียนในศูนย์

ขั้นที่ 4 ผลิตชุดความรู้เรื่อง ประชาคมอาเซียน

ขั้นที่ 5 กำหนดแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมในศูนย์

ขั้นที่ 6 ดำเนินการให้บริการหรือเรียนในศูนย์

ขั้นที่ 7 ประเมินและติดตามการเรียนของนักเรียนในศูนย์

2. ผลการวิจัยการทดลองใช้ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียน สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

2.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 เรียนในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียน ด้วยชุดความรู้ทั้ง 6 ชุด (จำนวน 19 เรื่องย่อย) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ พึงพอใจชุดความรู้ที่อยู่ในศูนย์การเรียนรู้ และศูนย์การเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องประชาคมอาเซียน

อภิปรายผล

1. รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียน สำหรับนักเรียนประถมศึกษา ได้ผ่านการประเมินและตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับดี มีความสมบูรณ์ ความชัดเจน ความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า (1) ได้มีการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และอาเซียนศึกษา (2) นำผลจากการศึกษามาสอบถามความต้องการ (3) ผลที่ได้จากข้อ 1 และ 2 มาสร้างกรอบแนวคิดของรูปแบบเพื่อสอบถามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ซึ่งแต่ละคนมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน คือ ด้านเทคโนโลยี การศึกษา ด้านอาเซียน และด้านการสอนระดับประถมศึกษา ด้วยความเชี่ยวชาญของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เมื่อมาผสมผสานกัน จึงทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงกรอบแนวคิดของรูปแบบให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และ (4) การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบและขั้นตอนที่มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ องค์ประกอบของศูนย์มีทั้งองค์ประกอบ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ซึ่งนำมาสู่การสร้างขั้นตอนที่มีการจัดเรียงตามองค์ประกอบในแต่ละด้าน และมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

องค์ประกอบและขั้นตอนของศูนย์การเรียนรู้ได้นำแนวคิดและหลักการจัดศูนย์การเรียนรู้มาใช้ เช่น

1) สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ด้วยตนเองที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้ศึกษาหรือค้นคว้าจากสื่อต่างๆ ที่จัดไว้ที่มุมของห้องได้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล คือ ตามความต้องการ ความสนใจ และความสะดวก ซึ่งในประเด็นนี้สอดคล้องหลักการจัดศูนย์การเรียนรู้ในห้องเรียน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2539, น.34-36) ผู้พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ได้กล่าวว่า “ศูนย์การเรียนรู้จะต้องมีสื่อการสอนที่ให้นักเรียนได้ศึกษา หรือค้นคว้าตามวิธีการต่างๆ เช่น จัดมุมสำหรับค้นคว้า”

นอกจากนี้ ยังมีสิ่งที่สนับสนุนในประเด็นนี้ซึ่งได้จากการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ซึ่งมีความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศในศูนย์การเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

2) สื่อในรูปชุดความรู้เรื่อง ประชาคมอาเซียน ซึ่งให้บริการในศูนย์การเรียนรู้ นักเรียนใช้บริการในศูนย์การเรียนรู้โดยเลือกชุดความรู้ซึ่งจัดไว้จำนวนมากเพียงพอแก่นักเรียน ครอบคลุมความรู้ในเรื่องประชาคมอาเซียน และนักเรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง และในชุดความรู้จะมีกิจกรรมและแนวตอบให้นักเรียนได้ทำหลังจากศึกษาในแต่ละเรื่องในชุดความรู้ อีกทั้งมีการประเมินนักเรียนก่อนเรียนด้วยชุดความรู้ และประเมินนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดความรู้ ทำให้นักเรียนได้ลงมือประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ กล่าวคือ นักเรียนจะต้องตรวจสอบแนวคำตอบด้วยตนเอง มีวินัยและความรับผิดชอบในการเรียน ในประเด็นนี้จึงสอดคล้องกับหลักการการจัดศูนย์การเรียนรู้ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2543, น.23-25) ผู้พัฒนาเรื่องศูนย์การเรียนรู้ ได้กล่าว

ว่า “การจัดศูนย์การเรียนรู้ชนิดปรัชญา 2 แนว คือ แนวอนุรักษ์นิยม คือ มุ่งให้ความรู้ควบคู่คุณธรรม คือ พัฒนาจิตใจ ให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม และแนวเสรีนิยมมุ่งพัฒนาประสบการณ์ด้วยการให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติหรือ การศึกษาด้วยตนเอง” ประกอบกับการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ชุดความรู้ให้ทั้งความรู้และความเข้าใจในเรื่องประชาคมอาเซียน กับนักเรียน

3) **วิธีการและขั้นตอนการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง** เป็นวิธีการเรียนที่นักเรียนและครูมีความ ต้องการมากที่สุด จากการสอบถามในแบบสอบถาม คือ การเรียนแบบเผชิญหน้า ซึ่งนักเรียนมาใช้บริการในศูนย์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่วนขั้นตอนการเรียนรู้เมื่อนักเรียนเรียนด้วยชุดความรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน คือ ศึกษาคู่มือการเรียนรู้ เลือกชุดความรู้ ประเมินตนเองก่อนเรียน ศึกษาเนื้อหาในชุดความรู้ ทำกิจกรรมและตรวจสอบคำตอบในชุดความรู้ และประเมินตนเองหลังเรียน ขั้นตอนการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง อย่างเป็นอิสระตามศักยภาพของนักเรียน จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า นักเรียนที่มาใช้บริการ ในศูนย์การเรียนรู้ สามารถดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้เป็นอย่างดี หากไม่เข้าใจในขั้นตอนใดก็จะถามเพื่อน หรือครู หรือ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ ในประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา ทวีกุลทรัพย์ (2554) เรื่อง “การพัฒนาศูนย์ การเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กประถมศึกษา ซึ่งในศูนย์ที่พัฒนาขึ้นมีขั้นตอนให้นักเรียนเข้าร่วมในศูนย์ โดยสมัครเป็นสมาชิกของศูนย์ เรียนรู้ในมุมต่างๆ โดยทำแบบทดสอบก่อนเรียน/เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน ศึกษา จากสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อพื้นบ้าน ทำกิจกรรมการเรียนรู้ และเฉลยกิจกรรม และทำ แบบทดสอบหลังเรียนและเฉลยแบบทดสอบหลังเรียน นักเรียนชอบที่เรียนตามขั้นตอนดังกล่าว”

นอกจากนี้ ในประเด็นนี้ยังมีสิ่งที่สนับสนุนจากการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มาใช้ บริการศูนย์การเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อวิธีการและขั้นตอนการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ในระดับ มากที่สุด และยังสอดคล้องกับการศึกษาความต้องการของนักเรียนและครูประถมศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบศูนย์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง พบเหมือนกันว่า ต้องการการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าโดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 96.24 และ 88.05 ตามลำดับ

2. **การทดลองใช้ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียน จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียน** พบว่า นักเรียนที่มาใช้บริการศูนย์การเรียนรู้และมาเรียนด้วยชุดความรู้เรื่อง ประชาคมอาเซียน ทั้ง 6 ชุด ความรู้ที่ให้บริการในศูนย์การเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ (1) นักเรียนได้มีโอกาสเรียนด้วยตนเองตามความต้องการระหว่างบุคคล โดยที่ครู และเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ให้ความช่วยเหลือตามที่นักเรียนต้องการ และนักเรียนสามารถเลือกเรียนชุดความรู้เรื่อง ใดก่อนหลังได้ตามความสนใจของนักเรียน (2) กิจกรรมในชุดความรู้เป็นประเภทของเกมที่สามารถเล่นได้คนเดียว หรือเป็นกลุ่ม โดยเป็นเกมที่สร้างขึ้นตามเนื้อหาสาระที่นักเรียนเรียนแต่ละหัวข้อเรื่องในชุดความรู้ ทำให้นักเรียนได้ ทบทวนความรู้และมีความสนุกสนาน จากการสังเกตของผู้วิจัยนักเรียนจะสนใจในเกมที่เล่นมาก (3) ขั้นตอน การเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองมีการให้ใบผ่านเมื่อนักเรียนนั้นผ่านแต่ละชุดความรู้ จึงทำให้เกิดความ ภาคภูมิใจในการเรียนพบความสำเร็จในการเรียน และ (4) การสร้างบรรยากาศในศูนย์การเรียนรู้เอื้อต่อการเรียน

เหมือนกับสภาพความเป็นจริง คือ มีการประดับประดาเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศอาเซียน เช่น มีการประดับธง มีสื่อเกี่ยวกับอาเซียนตามมุมต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้ในสภาพการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนสอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2555, น.20) กล่าวว่า “การจัดสภาพการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ต้องให้ผู้เรียน (1) ได้เรียนรู้ไปทีละน้อยตามระดับชั้น (2) ผู้เรียนจะได้รับคำตอบทันที (3) ได้รับคำติชมอย่างทันที และ (4) เกิดความภูมิใจในความสำเร็จนั้น”

นอกจากนี้ มีข้อน่าสังเกตที่ได้จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ที่เรียนด้วยชุดความรู้เรื่องประชาคมอาเซียนทั้ง 6 ชุดความรู้ จากผลการวิจัยพบว่า ชุดความรู้เรื่องที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับอาเซียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมากกว่า 5 ชุดความรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นชุดความรู้เรื่องที่ 1 เป็นเรื่องแรกที่กล่าวถึงความเป็นมาของอาเซียน วัตถุประสงค์และเป้าหมายของอาเซียน คำขวัญและสัญลักษณ์ของอาเซียน และลักษณะของประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่เรียนได้ง่ายกว่าชุดความรู้เรื่องอื่นๆ จึงทำให้นักเรียนมักมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าชุดความรู้เรื่องอื่นๆ

ส่วนความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียน โดยภาพรวม นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการให้บริการของครูและเจ้าหน้าที่ศูนย์ การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในศูนย์ การจัดมุมต่างๆ ในศูนย์ วิธีการและขั้นตอนการเรียนในศูนย์ และการให้บริการชุดความรู้ในศูนย์ จึงทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับวาสนา ทวีกุลทรัพย์ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าการทดลองใช้ศูนย์การเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม พบว่า นักเรียนชอบเรียนด้วยชุดการเรียนรู้และชอบเรียนในศูนย์การเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการทดลองใช้ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียน ได้ข้อเสนอแนะในการนำศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียนไปใช้ ดังนี้

1) รูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียน ในการทดลองใช้ได้ดำเนินการตามองค์ประกอบและขั้นตอนที่กำหนดไว้ในรูปแบบ คือ มี 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กำหนดอุดมการณ์ของศูนย์ ขั้นที่ 2 กำหนดการบริหารและจัดการศูนย์ ขั้นที่ 3 กำหนดวิธีการเรียนและขั้นตอนการเรียนในศูนย์ ขั้นที่ 4 ผลิตชุดความรู้เรื่อง ประชาคมอาเซียน ขั้นที่ 5 กำหนดแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมในศูนย์ ขั้นที่ 6 ดำเนินการเรียนในศูนย์ และขั้นที่ 7 ประเมินและติดตามการเรียนของนักเรียนในศูนย์ ดังนั้น โรงเรียนที่จะใช้รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียน ควรดำเนินการให้ครบทั้ง 7 ขั้นตอน

2) ในศูนย์ควรมีชุดความรู้เรื่อง ประชาคมอาเซียนไว้บริการให้นักเรียนได้เรียน โดยเฉพาะชุดความรู้ทั้ง 6 ชุด ในแต่ละหัวข้อเรื่องประกอบด้วย เนื้อหาสาระ กิจกรรมในรูปแบบของเกม และแนวตอบ รวมทั้งมีแบบฝึกปฏิบัติประกอบด้วย แบบทดสอบก่อนเรียน กระดาษคำตอบและเฉลยคำตอบ ที่ว่างสำหรับบันทึกเนื้อหาสาระ ที่ว่าง

สำหรับให้นักเรียนทำกิจกรรม และแบบทดสอบหลังเรียน กระจายคำตอบและเฉลยคำตอบ การมีชุดความรู้ให้บริการกับนักเรียนจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพราะชุดความรู้ได้มีการจัดระบบเนื้อหาวัตถุประสงค์ และกิจกรรมอย่างดีแล้ว และได้ผ่านการตรวจสอบและทดลองใช้ จึงเกิดความมั่นใจว่าชุดความรู้จะให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ประชาคมอาเซียน กับนักเรียนเป็นอย่างดี จากการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกข้อคำถาม ว่าการเรียนรู้ด้วยชุดความรู้ที่ให้บริการในศูนย์การเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องประชาคมอาเซียน

3) รูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียนที่ได้พัฒนาขึ้น นำไปใช้ได้ทั้งโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ที่มีพื้นที่เพียง 1 ห้องเรียน หรือครึ่งห้องเรียน หรือศาลาของโรงเรียนหรือลานอเนกประสงค์ สำหรับโรงเรียนที่มีห้องเรียนน้อย โรงเรียนสามารถปรับการจัดแผนผังขององค์ประกอบรูปธรรมต่างๆ ในศูนย์การเรียนรู้ ได้ตามความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน

4) ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียน ที่ได้พัฒนาขึ้นให้บริการกับนักเรียนแบบเผชิญหน้าโดยนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อนำไปใช้ได้กับโรงเรียนที่ยังมีเทคโนโลยีสารสนเทศไปไม่ถึง ดังนั้นรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองดังกล่าว สามารถดำเนินการจัดตั้งได้ในโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ อีกทั้งชุดความรู้ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก จึงมีความสะดวกในการนำไปใช้กับโรงเรียนที่ห่างกันกับในเมืองนำมาใช้ได้ซึ่งสนองตอบกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1) จากการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มาใช้บริการในศูนย์การเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด แต่พบว่า กิจกรรมต่างๆ ที่ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ประชาคมอาเซียน นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก จึงควรทำการวิจัยและพัฒนา การพัฒนารูปแบบของกิจกรรมอาเซียนในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องประชาคมอาเซียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอาเซียนในศูนย์การเรียนรู้

2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการประเมินการเรียนในศูนย์การเรียนรู้ ในกรณีที่นักเรียนมาใช้บริการเรียนโดยใช้ชุดความรู้ซึ่งมีการประเมินการเรียนด้วยการประเมินตนเองก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ในการประเมินการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ได้ใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือในการประเมิน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก น่าจะได้มีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการประเมินการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดความรู้ที่ให้บริการในศูนย์การเรียนรู้จะทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาเครื่องมือในการประเมินผลการเรียนที่สนองตอบต่อผู้เรียน ทำให้กระบวนการเรียนรู้อของนักเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2539). หน่วยที่ 11 นวัตกรรมการสอนในประเทศไทย ในเอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยี และสื่อสารการศึกษา. หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2543). มิติที่ 3 ทางการศึกษา : สานฝันสู่ความเป็นจริง. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเอส. อาร์. พรินต์ติ้ง เมสโปรด์คส์.
- _____. (2555). หน่วยที่ 1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในประมวลสาระชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสาร การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วาสนา ทวีกุลทรัพย์. (2554). รายงานการวิจัย เรื่อง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็ก ประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). การพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคม อาเซียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานกฤษฎีกา. (2554). การบรรยายทางวิชาการเพื่อสร้างความตระหนัก เรื่อง การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน. กรุงเทพมหานคร: บริษัทดีการพิมพ์ จำกัด.